

Hr Lauri Läänemets
Siseminister

ARUPÄRIMINE

Ukraina põgenike, eriti mobilisatsioonialiste meeste kohta

Eelmise aasta 1. aprillil vastasite kolmele arupärimisele immigratsiooni kohta ja 21. oktoobril mobilisatsioonialistele Ukraina kondakondsusega meestele rahvusvahelise kaitse andmise kohta. Paraku peame küsima uuesti, sest Teie vastused ei olnud ammendavad ja jäid segaseks, mistõttu minul ei olnud võimalik aru saada Eesti riigi poliitika eesmärkidest ja õiguslikust alusest. Kaldun arvama, et sama kehtib ka teiste Riigikogu liikmete kohta.

Siseministeeriumi piirivalve- ja rändepoliitika osakonna andmetel omavad eelmise aasta 31. detsembri seisuga Eestis ajutist kaitset **35 434** (seisuga 30. juuni 2024 - 33 739) Ukraina kodanikku, nende hulgas **7 545** (6 793) meest vanuses 18-60. Sellealaste meeste osakaal ajutist kaitset saanute hulgas on **21,2%** (20,1) ning see osakaal on tasapisi suurenenud. Rahvusvahelist kaitset omavad Eestis 30. juuni seisuga aga kokku **6 827** (6 444) isikut neist **6 387** (5995) Ukraina kodanikku, nendest omakorda 18-60 aastasi mehi **4 423** (4169).

Niimoodi selgub, et kõigist rahvusvahelise kaitse saanutest on 18-60 aastasi Ukraina mehi **64,7%** ja kõigist Ukraina kodanikest **69,2%**. Seega eelmise aasta teise poolaasta jooksul suurenes ajutist kaitset omavate Ukraina kodanike arv **1695** võrra ja rahvusvahelist kaitset omavate Ukraina kodanike arv 392 võrra, sh 18-60 aastaste meeste arv **254** võrra.

Nüüd tsiteerin siinkohal Teie väidet 1. aprillist 2024: "Rahvusvahelise kaitse saamine on pikem ja keerulisem protsess, mille käigus tuleb tõdeda, et kaitse taotlejatel ei ole võimalik sõja tõttu minna tagasi oma kodumaale. Sellel juhul on ka elamisloa pikendamise taotluse protsess pikem ning tuleb kontrollida, kas kõik asjaolud, mis kaitse andmise tingisid, on samad."

Edasi. Eestis on ajutise ja rahvusvahelise kaitse all aasta alguse seisuga kokku 42 tuhat Ukraina kodanikku. Neile on Eestis tagatud kõik Eesti kodanikele pakutavad sotsiaaltoetused. Näiteks, aga see on üks väike näide, on Eestis erineval ajal sõja algusest töötuna registreeritust saanud 22 tuhat Ukraina kodanikku toetusi ja hüvitusi.¹ Teistes riikides on sotsiaaltoetused Ukraina põgenikele väiksemad kui Eestis.

Ukraina president märkis intervjuus Saksamaa ringhäälingu ARD ajakirjanikule juba 2024. aasta alguses, et palju parem oleks, kui välismaal viibivaid ukrainlasi toetataks läbi Ukraina eelarve. Seejärel saaks Ukraina jagada raha vastavalt sellele, kus inimene asub, sest tuleb ette, et inimesed saavad tuge nii uuest asukohariigist kui Ukrainast.²

Ning edasi mobilisatsioonialistest Ukraina meestest. Kõigepealt teadvustagem jätkuvalt, et abi Ukrainale, mida Eesti on raha ja relvade näol Ukrainale andnud, on vajalik, sest Ukraina kaitseb end inimesressurssidelt neli korda suurema Venemaa vastu. Aga just võitlejate puudus on Ukraina suurim probleem.

Teatavasti on 18-60 aastastel meestel on juba alates 24. veebruarist 2022 vaid erandkorras lubatud Ukrainast lahkuda. Edasi on järk-järgult Ukrainast lahkumise tingimusi karmistatud. 2024. aasta alguses Eestis viibides vastas Ukraina president Volodõmõr Zelenskõi ajakirjaniku

¹ <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/rahvusvahelise-kaitse-saajad>

² <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/01/29/7439310/>

küsimusele, kas Eesti peaks Ukrainale välja andma mobilisatsiooniealised mehed, et need mehed peaksid ikkagi olema Ukrainas ja abistama Ukrainat ning see ei puuduta ainult eesliinil sõdimist.³

See olukord on täiesti erinev Lätist ja Leedust. Täna Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonda, kes otsis võrdlevaid neid arve, nii palju kui võimalik oli. Leedus ja Lätis on nii ajutise kui ka rahvusvahelise kaitse andmisel küsimuste hulgas ka see, mis suhted on taotlejal oma päritoluriigi, st Ukraina sõjaväeteenistusega. Eesti küsimustikus aga niisugust otsest küsimust ei ole. Nii poleks imestada, et sõjaväeteenistusest kõrvalehoidjad eelistavad just Eestit. Toonitan üle veel, et Lätis ja Leedus ei ole sellist olukorda, et rahvusvahelist kaitset tahavad just mobilisatsiooniealised mehed. Seal antakse rahvusvahelist kaitset ka kordades vähem ning nii nagu meie aru saame, Ukraina kodanikele üldse mitte.

Euroopa Varjupaigaküsimuste Amet (European Union Agency for Asylum – EUAA) rõhutab, et rahvusvahelist kaitset kaalutakse ainult juhul, kui päritoluriik ei paku mingisugust kaitset, ja seega asendab see riiklikku kaitset. Rahvusvahelist kaitset pakutakse pagulasseisundi ja täiendava kaitse alusel. Pagulane on EUAA definitsiooni alusel kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, kes põhjendatud kartuse tõttu rassilise, usulise, rahvuslase, poliitilistel vaadetel või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumisel põhineva tagakiusamise ees viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki või varasemat alalist elukohariiki ja ei saa või kõnealuse kartuse tõttu ei taha anda ennast nimetatud riigi kaitse alla või, viibides väljaspool oma ametlikku alalist elukohariiki, ei saa või ei taha sinna tagasi pöörduda. Täiendav kaitse antakse isikule, kes ei kvalifitseeru pagulaseks, kuid kellega seoses on ilmnenud mõjuv põhjus arvata, et asjaomast isikut ähvardaks oma päritoluriiki tagasipöördumisel reaalne oht kannatada suurt kahju vastavalt artiklile 15 (surmanuhtlus või hukkamine; piinamine, ebainimlik või väärrikust alandav kohtlemine või karistamine; tõsine ja individuaalne oht tsiviilisiku elule või isikupuutumatusetele juhuliku vägivalla tõttu rahvusvahelise või riigisisese relvastatud kokkupõrke puhul ning kes ei saa või kõnealuse ohu tõttu ei taha anda ennast nimetatud riigi kaitse alla.⁴

Politsei- ja Piirivalveameti definitsiooni kohaselt saavad rahvusvahelist kaitset taotleda välismaalased, sealhulgas Ukraina kodanikud ja elanikud, kes kardavad kodumaal tagakiusamist rassi, rahvuse, usu, ühiskondlikku rühmitusse kuulumise või poliitiliste vaadete tõttu. See kehtib ka inimestele, kes leiavad, et nende tagasipöördumine Ukrainasse võib kaasa tuua tõsise ohu, sealhulgas surmanuhtluse kohaldamise, piinamise, inimväärrikust alandavate kohtlemis- või karistusviiside kohaldamise või vägivalla rakendamise rahvusvahelise või riigisisese relvakonflikti tõttu.⁵

21. oktoobril arupärimisele vastates väitsite, et rahvusvahelist kaitset saavad need isikud, kes viibisid Eestis töö sel hetkel, kui Venemaa täiemahuline sissetung algas. Tsiteerin: "Neile isikutele ei anta ajutist kaitset, neile isikutele antakse rahvusvahelist kaitset. See ongi see põhjus. Lihtsalt sellel hetkel Eestis viibinud isikud ei saa ajutist kaitset. Ukrainast oli tulnud töö pärast Eestisse rohkem mehi kui naisi. See on ka põhjus, miks rahvusvahelist kaitset saavad mehed rohkem kui naised. Kui neil näiteks lühiajaline töölopu lõppes, siis neil on võimalik viibida siin mitte ajutise kaitse raames, vaid rahvusvahelise kaitse raames või siis [peavad nad] töölopu kuidagi pikendama, kui see võimalik on." Sama arupärimise raames vastasite küsimusele, miks just 2023. aastast hakkas suurenema rahvusvahelist kaitset taotlenute mobilisatsiooniealiste meeste arv, et "elamislopu töötamiseks lõppesid 2023. aastal, 2022. aastal need veel kehtisid. See on see põhjus.

³ <https://www.ohtuleht.ee/1099214/mis-saab-mobilisatsiooniealistest-ukraina-meestest-eestis-zelenskoi-kui-ei-olda-eesliinil-voi-ei-maksta-oma-riigis-makse-siis-see-tekitab-kusimusi>

⁴ https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO-Practical-Guide-for-international-protection_ET.pdf?utm_source=chatgpt.com

⁵ <https://www.politsei.ee/et/juhend/info-seoses-ukraina-sojaga/rahvusvahelise-kaitse-taotlemine>

Nagu ma ütlesin, tänu rahvusvahelisele kaitsele on võimalik neil viibida siin Eestis veel ja seda tööd jätkata."

Seega tuleb järeldada, et Eesti riik annab rahvusvahelist kaitset mitte sellepärast, et selle saajad vastavad rahvusvaheliselt ja Eesti Vabariigis kehtivatele nõuetele, vaid sellepärast, et need inimesed siin töötada saaksid. Pealegi oleks juba hiljemalt 2023. aasta kevadeks pidanud täis saama aeg, mil Eestis enne Venemaa täiemahulise agressiooni algust viibinud Ukraina kodanikud legaalselt viibida oleks saanud.⁶ Seega pole aru saada, missugusel alusel need inimesed, kes alates 2023. aasta kevadest on rahvusvahelist kaitset saanud, Eestis viibisid.

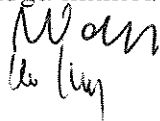
Sellega seoses on meil Teile järgmised küsimused:

1. Kas Eesti on kuidagi reageerinud Ukraina presidendi üleskutsele, et välismaale põgenenud Ukraina kodanikke toetataks läbi Ukraina eelarve? Kui ei ole, siis miks?

2. Kui Ukraina kodanikele antakse Eestis rahvusvahelist kaitset eelkõige mitte seetõttu, et selle saajad vastavad rahvusvaheliselt ja Eesti Vabariigis kehtivatele nõuetele, vaid seetõttu, et neil oleks võimalik Eestis töötada, siis kas sellega ei kuritarvita Eesti Vabariik rahvusvahelise kaitse staatust?

3. Kas need isikud, kes alates 2023. aasta kevadest on saanud Eestis rahvusvahelist kaitset, viibisid varem Eestis illegaalselt?

Esitavad Riigikogu liikmed
Jaak Valge
Leo Kunnas
17. 02. 2025

---

⁶ Välismaalaste seaduse paragrahv 60 järgi antakse pikajaline viisa kehtivusajaga kuni 12 kuud ja välismaalase kogu viibimisaeg pikaajalise viisa alusel ei tohi ületada 548 päeva 730 järjestikuse päeva jooksul, kui välisleping ei sätesta teisiti. Paragrahv 106 kohaselt on lühiajaline Eestis töötamine lubatud kuni 365 päeva 455 järjestikuse päeva jooksul, kui käesolev seadus ei sätesta teisiti (erandid on õpetaja, teadustöötaja, tippspetsialist, iduettevõtte töötaja). Lühiajaline Eestis töötamine hooajatöötajana on lubatud kuni 270 päeva 365 järjestikuse päeva jooksul.